

כמים תימים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

גליון מספר 337

א' אדר
תשפ"ה

פרשת תרומה

דרך חיים

התחדשות שלא נפסקת לעולם ולכן רק אז - בעתיד יימלא שחוק פינו, כי נזכה לצפות בכח ההתחדשות המופלא הזה.

בבריאת העולם נוצר הגבול והמגבלה, ביטול מידת ההתחדשות. לכן כשזוכים להתעלות מעל הגבול נפגשים אנו עם ההתחדשות והאינסופיות זוכים לשמחה עמוקה. הגבול הסיסטמתי והטבעי גורם לצער ועצבות בשל מגבלתו וקביעותו, ודווקא עסק התורה והדבקות במה שמעל הגבול מעורר שמחה אינסופית בקרב האדם. ביסוד העולם קיימת ההתחדשות, שכן לשם בריאת העולם הסתכל הקב"ה בתורה וברא בה את העולם. לכן כוח לימוד התורה, ובמיוחד חידושיה, לקיים את העולם ולחדש בו מימדים חדשים ונוספים. כפי שכותב הנפש החיים (שער ד פרק יב): "חידושין אמיתים דאורייתא המתחדשין ע"י האדם. אין ערוך לגודל נוראות נפלאות ענינם ופעולתם למעלה. שכל מלה ומלה פרטית המתחדשת מפי האדם. קודשא בריך הוא נשיק לה ומעטר לה. ונבנה ממנה עולם חדש בפני עצמו. והן הן השמים החדשים והארץ החדשה שאמר הכתוב". הוה אומר שכח התורה הוא זה שגורם לשמחת העולם. ומכח עסק התורה בעולמנו נזכה ל"תורה חדשה מאתי תצא" - יתחדש כח ההתחדשות עצמו.

ביום הפורים נעשית שמחה גדולה, משום שיש בו התחדשות עצומה. גזירת המן נגזרה לא רק בעולמנו המשך בעמוד הבא

"משנכנס אדר מרבין בשמחה", סוגיית השמחה בחודש אדר ובימי הפורים הינה סוגיה עמוקה. חודש אדר הוא החודש האחרון בחודשי השנה לסדר המועדות בו ניסן ראש חודשי השנה. אם כן תכלית וחותם עבודת השנה היא בחודש זה, וראוי להתבונן היטב בעבודת הזמן ולהתכוון כראוי לשמחה הראויה לימים אלה שמתחילה מראש חודש אדר. "כל המקודש מחברו חרב מחברו". ימי סיום חודש אדר יכולים להיות רפיון גדול בעבודת ה' מתוך היותם סופה של שנה, יוצאים מבתי המדרש לקראת סיומו של זמן חורף. עלינו להתבונן כיצד לנצל ימים אלו כראוי להם.

יסוד השמחה מבוסס על כח ההתחדשות. יסוד הדבר במה שטבעו חכמים בברכת הזימון "שהשמחה במעונו". כל רגע ורגע ישנה שמחה במעונו של הקב"ה משום שבכל רגע ורגע נוצר מלאך חדש. לכן אנו מזכירים לשון זו בשעת הנישואין, שכאשר זוג מתחתן נעשית התחדשות ביניהם ונוצרת בריה חדשה - שהיא המעוררת שמחה אצל הקב"ה. חז"ל אומרים על הפסוק "ואהיה שעשעים יום יום" שישנו שעשוע עליון אצל הקב"ה מכח לימוד התורה והתחדשותה כאן בעולמנו. "עז וחדוה במקומו" - כאשר יש תורה שנקראת "עוז" הרי ש"חדוה"-שמחה במקומו של הקב"ה.

העולם הבא יש בו שמחה גדולה מסיבה זו. כיוון שנצחיותו כל כך אינסופית, שבכל רגע יש התחדשות אינסופית שגורמת לשמחה בלתי מוגבלת - אז ימלא שחוק פינו. כיום אין בידינו להבין

כמים תיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

דרך חיים

אלא גם בשמיים נחתמה גזירה זו, וממילא הפרת הגזירה כמוה כבריאה מחודשת ממש, מעין תחיית המתים ועולם הבא. לכן יום הפורים יש בו התגלות תורה מחודשת, כח החידוש מתגלה בו - קיימו וקבלו, שקיימו מה שקיבלו במתן תורה. עם ישראל נברא מחדש וזוכה להארת תורה מחודשת.

לכן חודש אדר חותם את השנה, כדי להכין את הארות הקודש המחודשת של השנה הבאה עלינו לטובה. לאחר שעם ישראל נברא כל שנה בפסח, מתעלה לקבלת תורה בשבועות, ממליך את ה' בראש השנה, מטהר את עוונותיו ביום הכיפורים ומגיע לכלל דבקות בה' יתברך - מתחילה נפילה של גלות וצורך להאיר בה בימי החנוכה. אמנם סוף השנה הייתה עלולה להביא ליאוש וגמר הנפילה, ולשם כך טבע בה הקב"ה את כח ההתחדשות והשמחה של ימי הפורים. התחדשות חיים מיוחדת, ולכן מזלו מזל דגים שפרים ורבים ומחדשים חיים בעולם. ימי חודש אדר הם ימים בהם נולדים אנו מחדש בכל שנה, ולכן זוכים להגיע לשמחה כה גדולה.

שבת שלום!

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

בדרכו של ר' אריה

עַת שימש ר' אריה כמשגיח רוחני בתלמוד-תורה 'עץ חיים' למד שם גם בנו חיים-יעקב, שלימים שימש כרבה של פרדס-חנה.

עוד כילד התגלה הבן כבעל כשרון נדיר ובעל זכרון מופלא. החברותא שלו היה הגאון הרב שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל, אשר היה מכנהו בכינוי של חיבה - "העילוי". לא אחת כאשר המלמד ביקש ממנו לפתוח תוספות מסוים הוא היה אומר: כולו מלה במלה. דבר זה חזר ונשנה מספר פעמי. המלמד המופתע חשב כי הנער קורא את התוספות מתוך הגמרא. אך מה רבה הייתה פליאתו בראותו כי הגמרא פתוחה לפניו בעמוד אחר לגמרי...

בתום שנת הלמודים נכתב לו הערה על גבי התעודה בכתב ידו של המלמד - "המלאכים למדו איתך". משראה זאת ר' אריה החליף את תעודת בנו בתעודה אחרת בהן היו ציונים במדרגה יותר פחותה, וזאת כדי שלא יגבה ליבו של הנער וכדי שלא יקנאו בו אחיו לכיתה.

(צדיק יסוד עולם עמ' 53)

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

הלכה ומנהג

השבת אנו זוכים לכפל קדושה - קדושת השבת וקדושת ראש חודש אדר, שבו נאמר 'משנכנס אדר מרבים בשמחה'. חודש זה, כך לימדונו חז"ל, הוא חודש אשר מסוגל ליהפך מקושי לרווח ומצרה ויגון לשמחה ואור גדול. יש להוסיף בחודש זה בשמחה של מצוה עד כמה שניתן באופן של מוסיף והולך.

שבת זו היא שבת 'שקלים' על שם מחצית השקל אותו היו אוספים החל מראש חודש אדר לטובת קורבנות הציבור. משום כך נוהגים לקרוא למפטיר בשבת זו את תחילת פרשת כי-תשא אשר עוסקת באיסוף מחצית השקל מאת בני ישראל. להפטרה אין קוראים בהפטרות פרשת משפטים, כי אם בהפטרות 'שקלים' אשר עוסקת באיסוף הכספים למקדש על ידי יהואש המלך ויהודע הכהן.

כיוון שהשנה מלבד פרשת שקלים, אשר כאמור נקראת בסמוך לראש חודש אדר חל גם ראש חודש עצמו - מוציאים מארון הקודש ג' ספרים. בספר הראשון קוראים בפרשת משפטים ששה עולים, כך שמחברים שתיים מן העלויות (במקומות רבים נוהגים לחבר את שישי ושביעי). מגביהים את הספר ומעלים את העולה השביעי לקרוא בפרשת פנחס מ"וביום השבת" עד סוף קרבן ראש חודש. לאחר מכן אומרים חצי קדיש, מגביהים את הספר השני ומעלים את המפטיר לקרוא את פרשת 'שקלים' בספר השלישי. לאחר הגבהת הספר השלישי ממשיך המפטיר וקורא בהפטרות המיוחדת לשבת זו. למנהג בני ספרד אומרים חצי קדיש גם אחר קריאת מפטיר 'שקלים'. עוד נוהגים בני עדות המזרח לקרוא בהפטרות את הפסוק הראשון והאחרון של הפטרת ראש חודש "השמים כסאי".

בתפילת מוסף אומרים את נוסח "אתה יצרת" כנדפס בסידורים, משום שתפילת מוסף באה כנגד קרבנות המוספים, ולכן לא די בהזכרת "יעלה ויבוא", אלא עלינו להזכיר את קרבן מוסף ראש חודש יחד עם קרבן מוסף של שבת. אדם שטעה והתפלל מוסף של שבת כרגיל אינו יוצא בה ידי חובתו, כדין אדם שלא אמר כלל תפילת מוסף ביום חול. לכן אם נזכר קודם שאמר שם ה' שבחתימת ברכת "מקדש השבת" - עוצר וחוזר לתחילת הברכה. אם אמר שם ה' יחתום "למדני חקיך" ויחזור לראש הברכה. אם חתם הברכה ונזכר טרם ברכת "רצה" או במהלכה קודם ברכת "המחזיר שכינתו" יאמר "ונעשה לפניך קרבן ראש חודש הזה", ובזה יוצא ידי חובת הזכרת מוסף ראש חודש. סיים ברכת "רצה" חוזר לתחילת "אתה יצרת". ואם סיים את ברכת "שים שלום" או בכלל את תפילתו - חוזר ומתפלל מוסף של שבת וראש חודש מתחילתה. אם אינו זוכר אם אמר "אתה יצרת" או לא - חוזר ומתפלל, שאנו מניחים שמתוך הרגלו בכל שבת להתפלל "תכנת שבת" לא אמר "אתה יצרת".

כמים תיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

הלכה ומנהג

בכל שאר התפילות ובסעודות מזכירים "יעלה ויבוא" כבכל ראש חודש, ואין אומרים "צדקתך" במנחה משום מעלת ראש חודש.

החל מראש חודש אדר נותנים זכר למחצית השקל לצדקה. יש המקפידים לתת מעות אלה כבר עם תחילת החודש, ויש הממתינים עד תפילת מנחה של תענית אסתר, לקיים את הפסוק "שמרו משפט ועשו צדקה", אותו אנו קוראים בהפטרת תענית אסתר.

נחלקו הפוסקים מהו הסכום אותו יש לתת למחצית השקל. יש שנתנו ג' חצאי שקל מאותו המטבע הנהוג במדינתו (כלומר, שקל וחצי בארץ ישראל, וכן בכל ארץ לפי המטבע הנפוץ בה). אולם היו שהקפידו לתת כמטבע אונקייית כסף- שהוא 9.6 גרם כסף צרוף, שכך היה סכום מחצית השקל בזמן בית המקדש, ובהתאם לשווי זהב זה יש לתת את הסכום לצדקה (בשנה זו שוויו כ-40 ₪ לערך), ויש שנתנו כשווי ג' מטבעות שבכל אחד מהם יש 9.6 גרם כסף צרוף (כ-120 ₪). אמנם ניתן לתת גם סכום עגול הגדול מסכום מחצית השקל, והעודף יילך לצדקה כדין כל צדקה.

נפסק בדברי הרמ"א (תרצד א) כי חיוב נתינת מחצית השקל הוא על זכרים הגדולים מגיל עשרים, כפי הדין המופיע בתורה. אמנם כתב המשנה ברורה (סק"ה) שהמנהג לתת גם עבור בניו הקטנים, וכן אשה הרה נותנת עבור עוברה. כתב הדעת תורה שאף על נשים ובנות יש לתת 'מחצית השקל'. ויש הנוהגים כן משום המעלה שבמחצית השקל שנאמר בו "לכפר על נפשותיכם" שיהיה בו כפרה גם על הנשים והבנות. אמנם למעשה אב שנותן עבור בניו הקטנים מגיל כ' שוב לא יכול להפסיק לתת עליהם מדי שנה, אך אם נתן על אשתו או בנותיו והחליט לחדול ממנהג זה יכול לנהוג כן ואינו צריך התרה.

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

שׁו"ת

עם הרב חיים אידלס

מדוע לא מזכירים את השבת באמירת "עלה ויבוא"?

שאלה |

הראשונים דנו בשאלה זו, והמהרי"ל מביא שיש בזה מחלוקת, משום שיש שכן נוהגים לומר "עלה ויבוא" בשבת. אבל הכרעת האחרונים ומרן המ"ב (סי' ע"ר) שאין אומרים. והטעם לכך מבואר בלבוש (שם), שהפסוק בפרשת החצוצרות שאמר "והיו לכם לזכרון" דיבר רק על יו"ט ושבת לא מוזכרת בו. ובעצם זו המחלוקת שבדברי הראשונים, האם "ביום שמחתכם" שמוזכר בפרשה זו עולה גם לשבת או שרק על ימים טובים, וזה תלוי בגימטריא בספרי, ויש בזה אריכות גדולה באחרונים. על כל פנים למעשה אין אומרים בשבת "עלה ויבוא".

תשובה |

האם ניתן להשתמש בשפתון שקוף בשבת?

שאלה |

השימוש אסור, משום שגם בצבע שקוף יש איסור שכן הוא מבליט את הצבע הקיים עוד יותר, ובשפתון יש איסור נוסף של ממרח. ולכן גם אסור לתת לק שקוף על הציפורניים (שש"כ ח"ג פי"ד - הערה מהגרש"ז). אך פודרה ניתן להתיר משום שהיא אבקה בלבד ללא מריחה, ועל כן דינה שונה מאיפור שאסר מרן (סי' שג סכ"ה). אך ראיתי שמרן הגרש"ז אוסר גם את הפודרה משום איסור צובע אף שזה לזמן (שש"כ שם).

תשובה |

האם מותר להתבונן בחלון ראווה בשבת ובחג?

שאלה |

מותר להתבונן כדי ליהנות מהמוצר, ואפילו אם עוברת המחשבה לקנותו לאחר שבת. אבל אסור להתבונן בתווית המחיר משום איסור שטרי הדיוטות. וודאי העדיפות היא שלא להסתובב בין חנויות בשבת, ששבת קודש נועדה ללימוד תורה וקרבת אלוקים.

תשובה |

האם מותר להפריד בשבת בין קליפות פירות השביעית לשאר האשפה הנמצאת בפח?

שאלה |

מותר לכתחילה להפריד ביניהן כי זה כבורר פסולת מתוך פסולת (מ"ב שיט סקני"ח).

תשובה |

האם יש בורר בהסרת הלכלוך שעל גבי פרי?

שאלה |

מרן הרב וואזנר אוסר זאת, והגרש"ז התיר. ולפי הגרש"ז יש לשטוף את הפירות מערב שבת. אולם לכלוך של ריסוס מותר בשטיפה בשבת, משום שזה נחשב כדרך אכילה.

תשובה |